

Organizator: Fundacja Key4Tomorrow
Koncepcja i prowadzenie: Anna Schmidt-Fiedler i Anna Krenz
Zespół: Aga Ostrowska, Beata Durczewska, Anna Sokolnicka-Elzanowska,
Maciej Krzyżański, Aleksandra Krzyżańska
Grafika: Anna Krenz
Zdjęcia: archiwa rodzinne, Narodowe Archiwum Cyfrowe
Współpraca: Muzeum Arkadego Fiedlera, Willa „Mimoza”

KEY 4
TOMORROW

Kontakt: key4.kontakt@gmail.com | tel.: 668 114 429
www.key4tomorrow.pl
Facebook/Instagram: Key4Tomorrow

Inicjatywa dofinansowana w ramach projektu „Wzmacniamy Europę SPLOTowymi wartościami”
współfinansowanego ze środków Programu Komisji Europejskiej CERV „Obywatele, równość,
prawa i wartości” na lata 2021–2027 oraz środków Powiatu Poznańskiego.

POWIAT
POZNAŃSKI

Patronat:

Matronat:

PUSZCZYKOWIANKI

Bohaterki minionych dni

GRA MIEJSKA

PUSZCZYKÓWKO

**Zapraszamy do odkrywania
miasta szlakiem kobiet**

O PROJEKCIE

Puszczykowo (powiat poznański) to miasto o niezwykłych walorach krajobrazowo-przyrodniczych, bogatej historii, znaczącym dziedzictwie kulturowym i architektonicznym, położone w otulinie Wielkopolskiego Parku Narodowego. Puszczykowo to także panteon niezwykłych postaci, reprezentujących różne dziedziny kultury, nauki, aktywizmu społecznego i patriotycznego - w tym wiele nietuzinkowych kobiet. To one są bohaterkami tego projektu.

Losy naszych bohaterek i lokalna tożsamość Puszczykowa stanowią ważny element wspólnego dziedzictwa kulturowego, które wpisuje się w uniwersalne wartości, takie jak równość, różnorodność i szacunek dla praw człowieka, troska o przyrodę i zaangażowanie społeczne. Przypomnienie o ich dokonaniach nie tylko oddaje im należny szacunek, ale także wzmacnia świadomość kulturową i historyczną mieszkańców. Jest nie tylko aktem sprawiedliwości historycznej, ale również manifestacją europejskiego ideału równouprawnienia i źródłem potencjalnych inspiracji dla współczesnych kobiet, które mogą odnaleźć w nich ciekawe wzory do naśladowania.

W ramach projektu:

- nadajemy drzewom na ulicy Poznańskiej (tzw. Grobli) imiona Puszczykowiek przez symbolicznie i ekologicznie uhonorować ich zasługi, a także podkreślić rolę natury - zielonego dziedzictwa miasta.
- oddajemy w Wasze ręce tę grę miejską.

Gra „Puszczykowiek, bohaterki minionych dni” to doskonała okazja, by wyruszyć w podróż po mieście śladami niezwykłych kobiet, poznać ich pasje, marzenia i idee, których były orędowniczkami. Zapraszamy do odwiedzenia miejsc związanych z życiem i działalnością naszych lokalnych bohaterek, do odkrywania ich losów, poznawania ich twórczości, działalności i niebagatelnego wkładu w rozwój miasta.

ZASADY GRY

Spacerując po mieście wytyczonym szlakiem, przy oznaczonych miejscach odnajdujecie 9 Puszczykowiek. Przy każdej lokalizacji odgadujecie zagadkę z nią związaną. Rozwiązania poszczególnych zagadek wpisujecie w wyznaczone pola. Niektóre z liter odgadniętych haseł są ponumerowane - należy je odpowiednio wpisać w pola rozwiązania.

7

LEOKADIA ANDERSOHN, z d. Hetmańska (1905-1967)

Urodzona w Poznaniu, była ważną postacią w rozwoju Puszczykowa, zwłaszcza jako współorganizatorka i kierowniczka Szkoły Podstawowej nr 2. Absolwentka Seminarium Nauczycielskiego w Poznaniu, swoją karierę nauczycielską rozpoczęła w Gołańczy, gdzie poznała przyszłego męża, Edmunda. Po wojnie pracowała w Stęszewie, a w 1951 roku małżeństwo Andersohnów przeniósł się do Puszczykowa. Leokadia odegrała znaczącą rolę w budowie nowego budynku szkoły przy ulicy Gwarnej, będącego Pomnikiem Tysiąclecia Państwa Polskiego. Była cenioną i odpowiedzialną nauczycielką, dbającą o uczniów i nowo zatrudnionych nauczycieli.

8

LUDOMIŁA LANŻANKA (1904-1966)

Artystka, graficzka, specjalizowała się w ilustracjach dla dzieci i tkaninie. Ukończyła studia graficzne w Poznaniu i Wiedniu, a przed wojną pracowała dla dwutygodnika „Płomyk”. Jej twórczość zyskała uznanie, a jej prace wystawiano w takich miejscach jak warszawska „Zachęta”. Od lat przedwojennych związana z Puszczykowem, gdzie kierowała artystycznie tkalnią i projektowała tkaniny. Po wojnie, pracując dla Wielkopolskiej Spółdzielni Przemysłu Ludowego i Artystycznego, otrzymała „Odznakę Wzorowego Spółdzielcy”. Mieszkała w Puszczykowie przy ul. Poznańskiej.

9

KAZIMIERA KOSTUSIAK, z d. Taciak (1923-2015)

Urodzona w Objezierzu, była znaną mieszkanką Puszczykowa, właścicielką popularnej lodziarni. Jej rodzina przeprowadziła się do Puszczykowa w latach 30., gdzie Kazimiera odkryła swoje pasje do książek, sportu i ogrodnictwa. Poślubiła Tadeusza Kostusiaka, z którym prowadziła piekarnię i cukiernię w Gorzowie Wielkopolskim. Po powrocie do Puszczykowa w 1954 roku, otworzyli lodziarnię, która stała się lokalnym symbolem. Po śmierci męża, Kazimiera przejęła jej prowadzenie, wprowadzając nowoczesne rozwiązania, ale zachowując tradycyjne receptury. Była aktywna społecznie, wspierając lokalne inicjatywy i organizacje charytatywne. W 2014 roku rodzina Kostusiaków otrzymała Złoty Laur za promowanie miasta. Lodziarnię prowadzi jej rodzina.

BIOGRAFIE:

4

HELENA CZECHOWSKA-STOMA (1891-1972)

Urodzona w Krakowie, była aktorką teatralną, związaną z teatrami w Krakowie, Łodzi, Wilnie i Poznaniu. Występowała na scenie krakowskiego Teatru Miejskiego od dziecka, a od 1909 roku grała m.in. w Teatrze Polskim w Łodzi i Wilnie. W 1916 roku przeniosiła się do Poznania, gdzie grała do 1925 roku. W okresie międzywojennym angażowała się w działalność patriotyczną, występując w objazdowych przedstawieniach plebiscytowych. Po II wojnie światowej kontynuowała karierę w Teatrze Polskim w Poznaniu, gdzie w 1960 roku obchodziła jubileusz 50-lecia pracy artystycznej. Helena Czechowska była żoną Władysława Łuczaka, pseudonim Stoma. Małżeństwo zamieszkało w Puszczykowie, gdzie ich dom stał się miejscem spotkań artystycznych. Zmarła w 1972 roku i została pochowana na cmentarzu w Puszczykowie.

5

ALINA RYKOWSKA-ZWOLSKA (1922-1999)

Lekarka, literatka, ekolożka. Urodziła się w Warszawie i tam ukończyła szkoły. W czasie wojny działała jako sanitariuszka i brała udział w Powstaniu Warszawskim. Po wojnie ukończyła studia medyczne, a zawodowo związana była z zakładami PKP. W latach 70. zaangażowała się w ochronę przyrody - była współzałożycielką Towarzystwa Miłośników Puszczykowa i Wielkopolskiego Parku Narodowego. Była aktywna społecznie, sprzeciwiając się m.in. budowie kopalni węgla brunatnego, czyli tzw. „Rowu poznańskiego”. Pisała również książki, w tym o twórcach WPN oraz wspomnienia z pracy w PKP. Jej dom w Puszczykówku stał się miejscem wielu ciekawych spotkań.

6

MARIA GŁADYSZOWA z d. Wołoszczuk (1906-1993)

Pionierka medycyny w Puszczykowie. Urodziła się w Baryczce, w rodzinie nauczycielskiej. Po ukończeniu studiów na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego, zyskała prawo wykonywania zawodu jako jedna z pierwszych kobiet w Polsce. W 1933 roku osiedliła się w Puszczykowie, gdzie rozpoczęła prywatną praktykę lekarską. Znana z odwiedzania pacjentów na koniu, później rowerze, a nawet motocyklu. Aktywnie angażowała się w życie społeczności, organizując Straż Pożarną, a także Ligę Obrony Powietrznej i Przeciwważowej. Podczas II wojny światowej działała w Armii Krajowej. Po wojnie wróciła do Puszczykowa, organizując służbę zdrowia i pełniąc funkcję dyrektorki Szpitala Polskiego Czerwonego Krzyża. Do emerytury w 1973 roku, Maria Gładyszowa angażowała się w działalność społeczną, w tym PCK, ZHP i LOK.

1

MARIA FIEDLER z d. Maciarelli (1917-1992)

Maria urodziła się w Casapulli koło Neapolu. W wieku 12 lat przeniosiła się z rodziną do Londynu, gdzie jej ojciec założył sklep z winami. Maria marzyła o karierze śpiewaczki operowej - była obdarzona przepięknym sopranem i talentem muzycznym. W czasie wojny, po przedwczesnej śmierci ojca, została kierownicą ciężarówki. Wtedy poznała swojego przyszłego męża, Arkadego Fiedlera, z którym po wojnie przeniosiła się do Puszczykowa. Życie w powojennej Polsce, dalekiej od światowego Londynu, odbiło się na jej zdrowiu i nerwach, porzuciła marzenia o karierze artystycznej. Pomagała mężowi w pracy literackiej, wносиła powiew egzotyki i wielkiego świata. Całym sercem zaangażowała się w działalność otwartego w 1974 r. Muzeum-Pracowni Literackiej Arkadego Fiedlera.

2

STANISŁAWA RATAJSKA z d. May (1885-1962)

Była córką Romana Maya, założyciela imperium chemicznego, i żoną Cyryla Ratajskiego, prezydenta Poznania. Urodzona w Starołęce, Stanisława wraz z mężem aktywnie uczestniczyła w życiu społecznym i kulturalnym Poznania oraz Puszczykowa. W Puszczykówku, gdzie od 1919 roku posiadali dom, małżeństwo Ratajskich organizowało spotkania z ważnymi osobistościami. Jako pierwsza dama Poznania, brała udział w ważnych wizytach dygnitarzy, a w 1924 roku w swojej willi w Puszczykówku gościła m.in. Marię Wojciechowską, żonę prezydenta II RP. Stanisława wspierała działalność męża również finansowo - była współwłaścicielką fabryki chemicznej założonej przez jej ojca.

3

ANIELA TOMASZEWSKA, z d. Wężyk (1870-1948)

Aniela, urodzona w Warszawie córka Pawła Wężyka (h. Wąż) i Eleonory Sariusz-Kamockiej (h. Jelita) wyszła za mąż za Władysława Tomaszewskiego, pioniera osadnictwa w Puszczykowie. Wraz z mężem zainicjowała budowę willi, która stała się sercem ich działalności społecznej. Po śmierci męża w 1914 roku Aniela, matka sześciorga dzieci, musiała zmierzyć się z trudnościami finansowymi. Wykorzystując zaradność i przedsiębiorczość, przekształciła swoją posiadłość w pensjonat, gdzie podczas I wojny światowej organizowała lotnisko. Dzięki jej inicjatywie, najmłodszy z Poznania mogli korzystać ze zdrowego powietrza Puszczykówka, co było niezwykle ważne w trudnych wojennych warunkach.

PLAN MIASTA I PYTANIA

1 **Maria Maccariello (ul. Słowackiego 1)**
Ulubiony przysmak Marii? Odgadniesz go rozwiązując rebus:

○ _ _ _ _ _ ○ _ _ _ _ _
7. 10.
12.

2 **Stanisława Ratajska (ul. Ratajskiego 25)**
Jakiej litery nie ma na tablicy pamiątkowej na murze, a kończy się na nią nazwa drzewa za płotem po prawej?

○ _ _ _ _ _
1.
3.

3 **Aniela Tomaszewska (ul. Mickiewicza 1)**
Dla kogo był Dom Opieki prowadzony przez Anielę Tomaszewską? Pierwszą literą poszukiwanego słowa jest litera budynku, przed którym stoisz. Potem dopisz litery według kolejności: 10, 8, 6, 3, 5 z nazwy ulicy, na której stoisz.

○ ○ _ _ _ _ _
6. 5.

4 **Helena Czechowska-Stoma (ul. Mickiewicza 10)**
Teatralny przystanek: Jedną z wartości Unii Europejskiej jest RÓWNOŚĆ. Wyobraź sobie, że jesteś aktorem/aktorką, jak dwie nasze kolejne bohaterki i zainscenizuj hasło RÓWNOŚĆ (może być w grupie).

“Źródłem radości i pogody ducha jest na pewno możliwość służenia innym.
(...) Źródłem radości i uśmiechu jest też przyroda.”

Alina Rykowska-Zwolska

5 **Alina Rykowska-Zwolska (ul. Chrobrego 54)**
Rzymski bóg, patron profesji Aliny:

○ _ _ _ _ _
8.

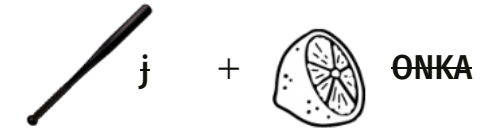
6 **Maria Gładyszowa (ul. Kasprowicza 27)**
Czym był mechaniczny rumak doktor Gładyszowej, na którym jeździła do swoich pacjentów?

○ ○ _ _ _ _ _
11. 13.

7 **Leokadia Andersohn (ul. Andersonów)**
Znajdź literkę nazwiska kolejnej bohaterki, której brakuje na tabliczce z nazwą ulicy. Pomieszaj ją z makiem - na czym wypocznieś w ogrodzie?

○ _ _ _ _ _
2.

8 **Ludomiła Lanżanka (ul. Langego)**
Kolejna nasza bohaterka, artystka, specjalizowała się w tkactwie. Co umiała upleść na ścianę? Rebus:

○ _ _ _ _ _
4.

9 **Kazimiera Kostusiak (ul. Dworcowa 18)**
Jak się nazywa obszar Afryki, gdzie mieszka zwierzę z dachu lodziarni?

○ _ _ _ _ _
9.

ROZWIĄZANIE:

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.